

**MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ
OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
na lata 2024-2030**

Koszalin 2024

Spis treści

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	3
1. Wprowadzenie.....	3
2. Charakterystyka zjawiska przemocy	6
2.1 Definicja przemocy.....	6
2.2 Cechy charakterystyczne przemocy domowej	7
2.3 Formy przemocy domowej	7
2.4 Cykl przemocy domowej.....	9
2.5 Czynniki sprzyjające przemocy domowej	10
3. Przemoc a płeć	11
4. Podstawy prawne przeciwdziałania przemocy.....	12
4.1 Akty prawa międzynarodowego	12
4.2 Akty prawa polskiego	13
II. DIAGNOZA LOKALNA I ANALIZA DANYCH.....	15
1. Sposób sporządzenia diagnozy.....	15
1.1. Procedura „Niebieskie Karty” i Grupy Diagnostyczno-Pomocowe.....	16
1.2. Rodziny uwikłane w przemoc domową.....	17
1.3. Działania instytucji i służb	21
2. Zasoby – gdzie można otrzymać pomoc na terenie Gminy Miasta Koszalin.....	23
3. Analiza SWOT	24
III. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU	26
1. Obszary, cele, działania, wskaźniki realizacji Programu	26
2. Źródła finansowania	30
IV. REALIZACJA PROGRAMU	31
1. Wdrażanie Programu.....	31
2. Monitoring i sprawozdawczość Programu	31
V. SPIS TABEL.....	32

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Wprowadzenie

Rodzina, jako system wewnętrznych powiązań i relacji, jest najważniejszym miejscem kształtowania się osobowości, nawyków, postaw, stylów życia i zachowań rozwijających się dzieci, dlatego też szczególnie niebezpieczne jest pojawienie się przemocy w domu rodzinnym, który z natury rzeczy powinien być azylem i enklawą bezpieczeństwa dla wszystkich domowników. Przemoc domowa może być różnie opisywana, może wywoływać różnorodne emocje, począwszy od skrajnego współczucia po niepohamowany gniew i sprzeciw. Problem przemocy domowej dotyka osób różnej płci i wieku, które mają różne wykształcenie i status materialny. Osobami doznającymi przemocy są najczęściej kobiety, a także osoby zależne – dzieci oraz osoby starsze i niepełnosprawne.

Z uwagi na specyfikę społecznego problemu jakim jest przemoc, czyny przemocowe pozostają często nie ujawnione, pozostając znane jedynie osobom, które w samotności doświadczają ich poważnych konsekwencji. Sam fakt przyznania się osoby doznającej przemocy do dramatów rozgrywających się w domu rodzinnym, pozostaje niejednokrotnie ponad jej siły, co powoduje, iż osoba stosująca przemoc utwierdza się w przekonaniu, że członkowie rodziny milcząc i nie reagując, dają mu przyzwolenie na agresywne zachowanie. Konsekwencją takiego stanu rzeczy, jest znacznie utrudnione zapobieganie temu zjawisku.

Aby działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej były efektywne i skuteczne, powinny być prowadzone przez poszczególne podmioty zaangażowane w ten proces i mieć kompleksowy charakter poprzez stałą ich koordynację za pomocą odpowiednich „narzędzi” – gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy.

Zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Celem Programu jest efektywne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Art. 9a w/w ustawy stanowi, że gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym, który realizuje działania określone w Programie.

„Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030” został opracowany przez Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, a jego projekt pozytywnie zaopiniowany i przyjęty przez Zespół Interdyscyplinarny w Koszalinie, w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym, a także stworzenia jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych, bądź uwikłanych w przemoc domową. Program stanowi kontynuację wcześniej

podejmowanych działań, przy jednoczesnym dostosowaniu ich do aktualnie obowiązujących podstaw prawnych.

W opracowaniu niniejszego Programu, uwzględniono zmiany zgodne z ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz niektórych innych ustaw, a także dokonano szczegółowej oceny i analizy aktualnego stanu zjawiska i podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Miasta Koszalin.

Dokonane w przepisach zmiany wprowadziły m.in. rozszerzenie kręgu osób doznających przemocy domowej, zwłaszcza o byłego małżonka, byłego partnera lub innego członka rodziny, niezależnie od faktu zamieszkiwania z osobą stosującą przemoc domową. Do Programu wprowadzono także zmiany w nazewnictwie – dotychczas stosowane określenie przemoc w rodzinie zostało zastąpione przemocą domową, ofiary przemocy w rodzinie – osobami doznającymi przemocy domowej, sprawcy przemocy w rodzinie – osobami stosującymi przemoc domową. W odniesieniu do stworzonej na potrzeby Programu diagnozy, używana będzie aktualnie obowiązująca nomenklatura.

Program zawiera podstawowe definicje związane z tematyką przemocy domowej, analizę jej przyczyn, uwzględnia informacje kto najczęściej doświadcza przemocy domowej oraz określa podstawy prawne podejmowanych działań. Opracowany dokument przedstawia również charakterystykę i analizę zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Miasta Koszalin, z uwzględnieniem danych ilościowych zebranych z lokalnych instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Założeniem niniejszego Programu jest dalsze rozwijanie systemu współpracy wszystkich instytucji, służb i organizacji funkcjonujących na terenie Gminy Miasta Koszalin, w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. Odbywać się to będzie poprzez profilaktykę i edukację społeczną, ochronę i pomoc osobom doznającym przemocy domowej, oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową, ale także poprzez podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

„Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030” wyznacza również główne kierunki działania Zespołu Interdyscyplinarnego, który został powołany Zarządzeniem Nr 859/2962/23 Prezydenta Miasta Koszalin z dnia 29 sierpnia 2023 roku w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego, a następnie jego skład zmieniony został Zarządzeniem Prezydenta Miasta Koszalin Nr 876/3007/23 z dnia 09 października 2023 roku.

Celem strategicznym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Gminy Miasta Koszalin.

Cele szczegółowe założone w Programie, są ze sobą ściśle powiązane i oscylują w czterech najważniejszych obszarach związanych z przeciwdziałaniem przemocy, które są zbieżne z celami strategicznymi i operacyjnymi zawartymi w „Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025”, „Strategii Rozwoju Koszalin #Koszalin2030”, „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin

na lata 2021-2025” oraz „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022–2024” i są to:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy wśród mieszkańców Gminy Miasta Koszalin.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy oraz wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, w szczególności dla kobiet – jako najczęściej doświadczających przemocy.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową, w szczególności mężczyzn – jako osób najczęściej stosujących przemoc.
4. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W celu zwiększenia skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej i zmniejszenia skali tego zjawiska oraz realizacji celów szczegółowych wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary skorelowane z celami szczegółowymi, a także główne kierunki działań oraz sprecyzowano oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

- I. **Profilaktyka i edukacja społeczna** - obszar kierowany do ogółu mieszkańców Gminy Miasta Koszalin, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą domową.
- II. **Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy domowej** - obszar kierowany do osób doznających przemocy domowej, w szczególności do kobiet.
- III. **Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową** - obszar kierowany do osób stosujących przemoc domową, w szczególności mężczyzn, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
- IV. **Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej** - obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Realizatorami Programu są:

Urząd Miejski w Koszalinie, Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, Komenda Miejska Policji w Koszalinie, Prokuratura Rejonowa w Koszalinie, Sąd Rejonowy w Koszalinie, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień „ANON”, Centrum Kryzysowe dla Kobiet i Kobiet z Dziećmi „Nadzieja” im. Jana Pawła II, Miejska Poradnia Psychologiczno– Pedagogiczna w Koszalinie, placówki Ochrony Zdrowia - szpitale, przychodnie lekarskie, Oświata – przedszkola i szkoły, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Koszalin, żłobki, organizacje pozarządowe.

Zakładane efekty Programu:

- wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej;
- wzrost wiedzy wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy;

- wzrost wiedzy wśród mieszkańców Gminy Miasta Koszalin, na temat miejsc, w których można otrzymać pomoc w związku z przemocą domową;
- budowanie wśród mieszkańców Gminy Miasta Koszalin postawy obywatelskiej, zachęcającej do zgłaszania sygnałów dotyczących przemocy domowej;
- promowanie wychowania dzieci bez przemocy;
- promowanie trzeźwego stylu życia;
- promowanie postaw równościowych w odniesieniu do kobiet i mężczyzn;
- pogłębienie współpracy instytucji i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Gminy Miasta Koszalin w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej;
- zwiększenie kompetencji pracowników służb i instytucji zajmujących się problematyką przemocy domowej poprzez systematyczne szkolenia i regularne superwizje.

„Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030” jest Programem, którego efektywność zależy w dużej mierze od zaangażowania instytucji i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, ale także samych mieszkańców.

W niniejszym Programie używa się zamiennie terminu „osoba doznająca przemocy” oraz „kobieta”, ponieważ ze statystyk zgromadzonych przez podmioty realizujące procedurę „Niebieskie Karty” w Koszalinie wynika, że ponad 92% osób dorosłych doznających przemocy to kobiety, a blisko 82% osób stosujących przemoc to mężczyźni, w związku z czym bazując na tych statystykach można stwierdzić, że przemoc ma płęć – płęć osoby stosującej przemoc. Oczywiście należy stanowczo podkreślić, że przemocy doznają także dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne, a także mężczyźni, w związku z czym część działań skierowana będzie także do nich. Program nie wyklucza żadnej płci, jednakże ilość działań skierowana do konkretnej płci wynikać będzie wprost ze skali problemu.

Cele, działania i zadania Programu będą podlegać monitoringowi, ewaluacji, a w miarę możliwości wprowadzane będą korekty, nowe rozwiązania wynikające z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących Program, dzięki czemu będzie on odpowiadał na bieżące potrzeby mieszkańców, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

2. Charakterystyka zjawiska przemocy

2.1 Definicja przemocy

Definicja **przemocy domowej** została prawnie określona w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt. 2: *„Ilekcroć w ustawie jest mowa o przemocy domowej – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:*

a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,

- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,*
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,*
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,*
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.*

Tym samym zapisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej są spójne z zapisami Konwencji o Zapobieganiu i Zwalczaniu Przemocy Wobec Kobiet i Przemocy Domowej, zgodnie z którą przemoc domowa oznacza wszelkie akty fizycznej, seksualnej, psychicznej lub ekonomicznej przemocy występujące w rodzinie lub gospodarstwie domowym lub pomiędzy byłymi lub obecnymi małżonkami lub partnerami, niezależnie od tego, czy osoba stosująca przemoc i osoba doznająca przemocy dzielą miejsce zamieszkania, czy też nie.

2.2 Cechy charakterystyczne przemocy domowej

Przemoc domowa często określana jest także jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Najczęściej rozpoznaje się przemoc na podstawie czterech podstawowych kryteriów:

Intencjonalność – przemoc jest zamierzonym działaniem jednej osoby wobec drugiej i ma na celu kontrolowanie i zmuszenie tej osoby do podporządkowania się.

Dysproporcja sił – w przemocy występuje nierównowaga sił, w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, osoba doznająca przemocy jest słabsza, a osoba stosująca przemoc silniejsza. Nierównowaga sił może być związana z wieloma aspektami, np. fizycznymi, osobowościowymi, ekonomicznymi, dotyczącymi wykształcenia, itp.

Naruszanie godności i praw – osoba stosująca przemoc wykorzystując przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy, np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku.

Powodowanie cierpienia i szkód psychicznych i fizycznych – przemoc powoduje cierpienie i ból zarówno fizyczny jak i psychiczny, osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody.

2.3 Formy przemocy domowej

Biorąc pod uwagę przejawy przemocy, wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną oraz zaniedbanie:

Przemoc fizyczna - jest intencjonalnym zachowaniem, niosącym ryzyko uszkodzenia ciała, niezależnie czy do tego dochodzi. Jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego,

uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięścią, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy itp. Przemocy fizycznej najczęściej doświadczają kobiety i dzieci, a osobami stosującymi tę formę przemocy są w zdecydowanej większości mężczyźni, co w dużej mierze wynika z ich przewagi fizycznej, a także z funkcjonujących przez wieki norm społecznych i kulturowych, przyzwalających na przemoc względem kobiet i dzieci.

Przemoc psychiczna - to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości osoby doznającej przemocy, wzbudzanie w niej strachu, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, brak zainteresowania i szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb, itp. Przemoc psychiczna może również polegać na niszczeniu przedmiotów, mających wartość materialną lub sentymentalną dla osoby doznającej przemocy i celowej agresji wobec ulubionych zwierząt domowych.

Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające osobę doznającą przemocy do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, krytyka zachowań seksualnych, itp. Przemocy seksualnej doznają najczęściej kobiety, ale też dzieci. Przemoc seksualna jest najczęstszą formą przemocy wobec kobiet ze względu na płeć.

Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie osoby doznającej przemocy od osoby stosującej przemoc, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: odbieranie zarobionych pieniędzy, wydziałanie ich, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, zaciąganie kredytów (bez wiedzy i zgody osoby doznającej przemocy) niezaspokajanie lub lekceważenie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp. Do przemocy ekonomicznej dochodzi najczęściej wtedy, gdy kobieta nie pracuje, zajmuje się domem i wychowaniem dzieci, zaś mężczyzna pracuje i wydziela zbyt niskie kwoty na utrzymanie domu lub też wręcz drobiazgowo kontroluje wydatki np. na podstawie paragonów. Oczywiście, przemocy ekonomicznej może doświadczać każdy, jednakże z w/w względów dotyka ona najczęściej kobiety.

Zaniedbanie – niezaspokajanie potrzeb członka rodziny, narażające go na utratę życia lub zdrowia, powodujące szkody na zdrowiu, w tym psychicznym. Zaniedbanie może przejawiać się w różnych sferach życia np. niewłaściwe żywienie, zaniedbanie higieny osobistej, izolacja, brak kontroli i pozostawianie bez należytej opieki, zaniedbanie stanu zdrowia, brak zainteresowania realizacją obowiązku szkolnego. Ta forma przemocy stosowana jest szczególnie często w stosunku do dzieci, osób starszych lub niepełnosprawnych – osobami stosującymi przemoc są w tym wypadku rodzice, opiekunowie lub inni domownicy.

Należy także zaznaczyć, że przemocą jest w tym wypadku także chłód emocjonalny, czyli zaniedbywanie potrzeb emocjonalnych dzieci, osób starszych lub niepełnosprawnych, a także celowe utrudnianie im zaspokojenia powyższych potrzeb.

Cyberprzemoc – to działanie istotnie naruszające prywatność osoby doznającej przemocy domowej lub wzbudzające w niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Rodzajem takiej przemocy może być np. pozyskiwanie prywatnych wiadomości przesyłanych lub przechowywanych elektronicznie, przesyłanie nadmiernej ilości wiadomości w formie elektronicznej, śledzenie, podsłuchiwanie, udostępnianie prywatnych zdjęć lub groźenie ujawnieniem zdjęć intymnych.

Należy zaznaczyć, że osoba stosująca przemoc bardzo rzadko stosuje wyłącznie jedną formę przemocy - zwykle stosuje je naprzemiennie lub łączy je tak, aby uzyskać pełną kontrolę nad osobą doznającą przemocy.

2.4 Cykl przemocy domowej

Przemoc domowa nie ma charakteru jednorazowego incydentu - wyróżnia się trzy następujące po sobie fazy powtarzającego się cyklu, a w miarę upływu czasu przemoc w każdej kolejnej fazie jest coraz bardziej brutalna. Z punktu widzenia osoby udzielającej pomocy, fazą najbardziej niebezpieczną dla kobiet jest faza miesiąca miodowego, która pozwala zapomnieć o przeżytych koszmarze i uwierzyć, że nastąpią stałe zmiany w zachowaniu osoby stosującej przemoc. To w tej fazie osoby doznające przemocy wycofują się najczęściej z kontaktu z pomagaczami, a także wycofują zeznania.

Faza narastania napięcia – w zachowaniu osoby stosującej przemoc pojawia się napięcie, złość, poirytowanie, prowokacja, awantura, utrata panowania nad emocjami, sięganie po alkohol i inne środki odurzające. Osoba doznająca przemocy stara się uspokoić sytuację, spełnia wszystkie zachcianki, wywiązuje się z wszystkich obowiązków, często przeprasza, doświadcza dolegliwości psychosomatycznych, a w wyniku narastania napięcia często sama prowokuje awanturę.

Faza wybuchu (przemocy) – służy rozładowaniu negatywnych emocji (kłótnia, walka, pobicie, awantura). Osoba stosująca przemoc staje się gwałtowna, wpada w szał, wyładowuje się dokonując aktów przemocy. Osoba doznająca przemocy stara się zrobić wszystko, żeby osobę stosującą przemoc uspokoić i ochronić siebie, jest bezradna. Po akcie przemocy jest w szoku, odczuwa wstyd, upokorzenie, przerażenie, staje się apatyczna, traci ochotę do życia, odczuwa złość i bezradność. W tej fazie osoba doznająca przemocy najczęściej wzywa Policję, poszukuje pomocy, podejmuje decyzję o opuszczeniu domu, o uruchomieniu sprawy karnej lub rozwodowej.

Faza miesiąca miodowego – osoba stosująca przemoc przeprasza, okazuje skruchę, żałuje, obiecuje poprawę, usiłuje tłumaczyć swoje zachowanie, zapewnia, że więcej tego nie zrobi; dba, kupuje kwiaty, prezenty. Osoba doznająca przemocy zaczyna wierzyć w przemianę osoby stosującej przemoc, czuje się kochana, odczuwa bliskość, jest pełna nadziei.

Osoba stosująca przemoc obawia się sankcji prawnych, konsekwencji w postaci reakcji rodziny lub sąsiadów.

Po okresie miesiąca miodowego cały cykl się powtarza.

2.5 Czynniki sprzyjające przemocy domowej

Przemoc we współczesnym świecie staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, a jej zasięg, różnorodność form i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej powodują, że należy traktować ją jako zjawisko społeczne istotnej rangi. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego, jednakże pierwszym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie czynników, które jemu sprzyjają.

Normy społeczne i kulturowe – na przestrzeni wieków istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci, co w wielu środowiskach znajduje odzwierciedlenie w obyczajach i przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie („pan i władca”), a także społecznej akceptacji stosowania kar cielesnych. Związane jest to z wciąż funkcjonującymi stereotypami dotyczącymi zachowania kobiet i mężczyzn, ich roli w rodzinie oraz roli w społeczeństwie.

Alkohol i narkotyki – wiele osób stosujących przemoc domową w chwili popełniania czynów przemocowych jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Alkohol i narkotyki powodują osłabienie kontroli nad zachowaniem, zwiększają prawdopodobieństwo zareagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, znoszą zahamowania, zaburzają ocenę sytuacji, wyzwalają skrywane emocje i sprzyjają antyspołecznym i nieakceptowanym zachowaniom. Należy jednak stanowczo podkreślić, że nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez osobę stosującą przemoc nie jest w żadnym elemencie czynnikiem zwalniającym z odpowiedzialności za swoje czyny, aczkolwiek osoby te często starają się usprawiedliwić swoje zachowanie faktem bycia np. nietrzeźwym lub pod wpływem środków odurzających. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Nie należy jednak utożsamiać stosowania przemocy przez osobę stosującą przemoc i używania przez nią alkoholu – przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu lub narkotyków jest całkowicie błędne.

Dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia – dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest stosowana przemoc często przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doświadczającymi przemocy. Wynika to z faktu, że uczą się od dzieciństwa, iż najlepszym i najbardziej skutecznym sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc, wskutek czego będąc dorosłymi zwyczajnie nie umieją odnaleźć się w trudnej dla nich sytuacji i reagują zgodnie z wyuczonym w dzieciństwie wzorcem. Podkreślić należy, że nie każda osoba doświadczająca przemocy w dzieciństwie lub będąca wówczas świadkiem przemocy, będzie sama w przyszłości stosować przemoc,

niemniej jednak prawdopodobieństwo w tym wypadku jest zdecydowanie wyższe niż u osoby pochodzącej z rodziny, w której przemoc nie występowała.

3. Przemoc a płeć

Przemocy domowej może doznawać każdy – mogą to być kobiety, mężczyźni, dzieci – jest to niezależne od statusu społecznego, wieku, stanu zdrowia, cech osobowości czy innych czynników. Trudno również określić portret osoby stosującej przemoc.

W statystykach zebranych z terenu Gminy Miasta Koszalin, na podstawie prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023, bardzo wyraźnie zaznacza się płeć osoby doznającej przemocy, którą w ponad 63% stanowią kobiety, w drugiej kolejności są dzieci – blisko 32%, a na końcu mężczyźni – 5%. Biorąc pod uwagę płeć dorosłej osoby doznającej przemocy, to w ponad 92% są to kobiety. Zaznaczona wyraźnie zostaje także płeć osoby stosującej przemoc – w niemal 82% jest to mężczyzna, niezależnie od tego czy stosuje przemoc wobec kobiet, dzieci czy innych mężczyzn. Fakt dużego udziału mężczyzn w grupie osób stosujących przemoc, może wynikać w dużej mierze z ich siły fizycznej, lepszej sytuacji finansowej i społecznej (np. mężczyzna aktywny zawodowo – kobieta wychowująca dziecko i zajmująca się domem), ale także powielanych przekonań i stereotypów wyniesionych z rodziny pochodzenia.

Z ogólnopolskich policyjnych statystyk za lata 2020-2022, związanych z interwencjami domowymi w związku z przemocą domową wynika, że 90% osób stosujących przemoc domową to mężczyźni, zaś 88% osób doznających przemocy to kobiety i dzieci. Zwraca uwagę fakt, że przemoc domowa przejawia się bardzo często pod wpływem alkoholu – w roku 2023 r. było to blisko 52% przypadków, przy czym z ogółu osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu, mężczyźni stanowili 95%.

Zwrócić należy też uwagę, że osobami stosującymi przemoc wobec kobiet i dzieci są najczęściej mężowie lub partnerzy kobiet, w przypadku dzieci są to głównie ojcowie - jednakże rośnie liczba kobiet stosujących przemoc wobec dzieci, dosyć rzadko występuje przemoc ze strony dziadków, co w dużej mierze może wynikać z coraz mniejszej ilości rodzin wielopokoleniowych. Na podstawie statystyk związanych z prowadzonymi procedurami „Niebieskie Karty” w Koszalinie, najczęstszymi formami przemocy są przemoc psychiczna i fizyczna, rzadko zgłoszenia dotyczą przemocy seksualnej (poniżej 5%), jednakże jeśli już się pojawia, to dotyczy niemal wyłącznie kobiet i dzieci, a jako osoba stosująca przemoc wskazany jest w zdecydowanej większości mężczyzna.

Konwencja o Zapobieganiu i Zwalczaniu Przemocy Wobec Kobiet i Przemocy Domowej określiła, że przemoc wobec kobiet jest manifestacją nierównego stosunku sił pomiędzy kobietami i mężczyznami na przestrzeni wieków, który doprowadził do dominacji mężczyzn nad kobietami i dyskryminacji tych ostatnich, a także uniemożliwił pełną poprawę sytuacji kobiet. Jednocześnie konwencja uznała strukturalny charakter przemocy wobec kobiet za przemoc ze względu na płeć oraz fakt, że przemoc wobec kobiet stanowi jeden z podstawowych mechanizmów społecznych, za pomocą którego kobiety są spychane

na podległą wobec mężczyzn pozycję, a także, że kobiety i dziewczęta są dużo bardziej niż mężczyźni narażone na przemoc ze względu na płeć mimo, że mężczyźni również mogą doznawać przemocy.

Jeszcze do niedawna w Polsce mówiło się ogólnie o przemoc domowej, nie patrząc na skalę problemu jaki ujawnił się na podstawie statystyk związanych z procedurą „Niebieskie Karty”, a takim jest bez wątpienia bardzo wysoki udział kobiet, które zostały wskazane jako doświadczające przemocy. Fakt ten wynika z uwarunkowań społecznych i kulturowych, które przez wiele wieków funkcjonowały w społeczeństwie i niestety po dzień dzisiejszy są powielane przez dużą część osób w formie stereotypów, związanych z rolami w relacjach rodzinnych, co sprawia, że to kobiety są zdecydowanie bardziej narażone na przemoc.

Skala problemu może być o wiele większa - według różnych szacunków blisko 80% sytuacji związanych z przemocą domową nie jest zgłaszana żadnym służbom ani instytucjom, w związku z czym w dużej skali istnieje tzw. „przemoc ukryta”.

Ze wszystkich statystyk, związanych z przemocą domową, bardzo mocno wyłania się obraz osoby stosującej przemoc – jest to w zdecydowanej większości mężczyzna. Fakt ten oczywiście nie oznacza, że wszyscy mężczyźni są potencjalnymi agresorami, a podkreślanie, że to głównie mężczyźni stosują przemoc nie powinno być traktowane i odbierane jako atak na płęć męską. Budując lokalny system przeciwdziałania przemoc domowej nie należy stawiać kobiet i mężczyzn w opozycji do siebie. Zebrane dane statystyczne, powinny służyć głównie do ściślejszego dopasowania oferty pomocowej wobec grupy najbardziej dotkniętej przemocą – kobiet i dzieci, ale także wobec osób najczęściej stosujących przemoc – mężczyzn. Należy zachęcać mężczyzn, aby swoim zachowaniem dawali swoim dzieciom, rodzinie i znajomym odpowiedni przykład, jak można z szacunkiem odnosić się do kobiet, a także jak można osiągać swoje często ważne i słuszne cele związane z rodziną bez stosowania przemocy. Ważne jest także, aby zechcieli się oni podzielić tym z innymi, by angażowali się w tematykę przeciwdziałania przemoc domowej, choćby głośno wyrażając swój sprzeciw wobec jakichkolwiek form przemocy.

4. Podstawy prawne przeciwdziałania przemoc

4.1 Akty prawa międzynarodowego

Przemoc domowa i skala tego problemu została dostrzeżona w państwach na całym świecie, czego wyrazem są podejmowane działania organizacji międzynarodowych, w tym m. in. Organizacji Narodów Zjednoczonych, czy też Radę Europy, które mają na celu ograniczenie tego zjawiska. W szczególności istotne są akty prawa międzynarodowego zmierzające do przeciwdziałania przemoc wobec kobiet i dzieci oraz przemoc domowej:

a) Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych:

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 roku,

- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku, Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego ONZ,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku.

b) Dokumenty Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 roku,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z dnia 11 maja 2011 roku.

c) Dokumenty Unii Europejskiej:

- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego z Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar,
- Program sztokholmski przyjęty w dniach 10 – 11 grudnia 2009 r.

4.2 Akty prawa polskiego

Nie ma żadnych wątpliwości, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony najbliższych osób. Instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej, co wprost wynika z art. 18 i 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Jednocześnie zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej

ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Ponadto przepis art. 33 Konstytucji wprost wskazuje, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

W związku z powyższym, osoby uwikłane w przemoc, a zwłaszcza kobiety, z pewnością znajdują się w trudnej sytuacji społecznej, co stanowi podstawę do udzielenia szczególnej pomocy przy użyciu wszystkich dostępnych metod i narzędzi zawartych w obowiązującym porządku prawnym. Zjawisko przemocy domowej dotyka całą społeczność lokalną, łącząc się z innymi obszarami problemów społecznych. Każda z instytucji, służb i organizacji, ma do czynienia z różnymi aspektami tego zjawiska, jednakże działając osobno nie jest w stanie jemu skutecznie przeciwdziałać. Dopiero zintegrowanie wszystkich zasobów, daje szansę na stworzenie jednolitej strategii przeciwdziałania przemocy oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy i wsparcia.

„Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030” będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego,
- ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawę z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym,
- ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 6 lutego 2015 r. o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r.;
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 roku w sprawie procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta,
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej,
- rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową,
- rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru pouczenia rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka,

któremu pracownik socjalny zapewnił ochronę w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową,

- Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2025,
- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030 jest także skorelowany z następującymi aktami prawa miejscowego:

- Strategia Rozwoju Koszalina #Koszalin2030,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2021–2025,
- Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022–2024,
- Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (opracowywany corocznie).

II. DIAGNOZA LOKALNA I ANALIZA DANYCH

1. Sposób sporządzenia diagnozy

Diagnoza lokalna, dotycząca przemocy domowej w Gminie Miasto Koszalin, została sporządzona na podstawie danych zgromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny oraz informacji od osób pracujących w Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy i Poradnictwa Specjalistycznego – specjalistycznej komórki Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, zajmującej się m. in. prowadzeniem działań związanych z procedurą „Niebieskie Karty”, a także szeroko pojętą tematyką przeciwdziałania przemocy. Zebrane dane stanowiły podstawę do poznania skali zjawiska przemocy domowej oraz działań podejmowanych w ramach systemu przeciwdziałania przemocy na terenie Gminy Miasta Koszalin.

Użyte w niniejszym Programie dane liczbowe, pochodzą od instytucji i służb zajmujących się realizacją działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Miasta Koszalin. Dane te odnoszą się do osób, wobec których podjęto działania na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, interwencji domowej, postępowaniach w związku z przestępstwami związanymi z przemocą domową, lub takich osób, które zwróciły się do instytucji z prośbą o pomoc w rozwiązaniu problemu związanego z przemocą domową.

Informacje, na podstawie których można szacować zjawisko przemocy domowej, oparte są o dane zebrane z już podjętych działań, jednakże zjawisko przemocy domowej jest znacznie szersze niż pokazują to owe dane. Różne źródła szacują, że blisko 80% sytuacji związanych z przemocą nie jest zgłaszana, co często ma związek z przeświadczeniem, że przemoc dotyczy tylko spraw skutkujących odniesieniem konkretnych obrażeń fizycznych. W środowiskach dotkniętych przemocą od pokoleń może ona uchodzić za coś „normalnego”, w związku z czym część osób doznających przemocy nie zgłasza się po pomoc, bo nie widzi takiej potrzeby, ani nie dostrzega sensu takiego działania – osoba taka, zapytana czy doznaje przemocy domowej, z pewnością zaprzeczy i będzie w pełni przekonana co do poprawności

swojej odpowiedzi. Z kolei inne osoby doznające przemocy domowej są całkowicie świadome swojej sytuacji, ale przez poczucie wstydu nie szukają pomocy i nie przyznają się do bycia osobą doznającą przemocy.

Z tego też względu, na potrzeby niniejszego Programu przyjęto, że podstawowym źródłem informacji na ten temat będą dane z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, pozyskane podczas trzech lat realizacji „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025”.

1.1. Procedura „Niebieskie Karty” i Grupy Diagnostyczno-Pomocowe

Zjawisko przemocy domowej na terenie Gminy Miasta Koszalin, można przedstawić w oparciu o liczbę prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”, które obejmują ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, placówek oświatowych oraz ochrony zdrowia, w sytuacji podejrzenia stosowania przemocy domowej. Przedstawiciele w/w instytucji i służb przekazują informację o podjętych działaniach do Zespołu Interdyscyplinarnego, który do każdej prowadzonej procedury lub zgłoszenia dotyczącego podejrzenia stosowania przemocy domowej powołuje Grupę Diagnostyczno-Pomocową, zajmującą się już konkretnymi przypadkami. Z poniższego zestawienia wynika, że największa ilość formularzy „Niebieska Karta A” w latach 2021–2023 została wypełnionych przez Policję, Centrum Usług Społecznych w Koszalinie oraz pracowników Oświaty. Niewielką ilość formularzy sporządzają przedstawiciele ochrony zdrowia, szczególnie biorąc pod uwagę fakt, że często to właśnie oni mają duże szanse na ujawnienie śladów przemocy fizycznej. Procedury wszczynane przez członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stanowią znikomą ilość, ze względu na fakt iż do Komisji najczęściej trafiają sprawy rodzin już objętych procedurą. Ilość wszczętych procedur „Niebieskie Karty” wraz ze wskazaniem konkretnej instytucji, która jako pierwsza podjęła działania przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty".

Liczba wszczętych procedur w:		2021	2022	2023	Razem:
w tym przez:	Centrum Usług Społecznych w Koszalinie	49	48	49	146
	Policję	100	133	130	363
	Oświatę	9	8	20	37
	Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	-	-	1
	Ochronę Zdrowia	2	6	2	10
łącznie:		161	195	201	557

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Grupa Diagnostyczno-Pomocowa, składa się z przedstawicieli instytucji i służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, którzy zajmują się problemem konkretnej rodziny. Do dnia 01 września 2023 roku Grupy Diagnostyczno-Pomocowe funkcjonowały jako Grupy Robocze – zmiana nazwy i nowy sposób ich funkcjonowania zostały podyktowane nowelizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W skład podstawowej Grupy Diagnostyczno-Pomocowej wchodzi pracownicy socjalni oraz funkcjonariusze Policji. Skład Grupy może zostać rozszerzony o przedstawicieli innych służb, instytucji i organizacji, o ile będą oni mieli istotne informacje na temat rodziny, a także będą mogły wesprzeć ją swoją wiedzą oraz doświadczeniem. Poniższa tabela przedstawia statystyki związane z działaniami podejmowanymi przez Grupy Diagnostyczno-Pomocowe.

Tabela 2. Grupy Diagnostyczno-Pomocowe w ramach procedury "Niebieskie Karty".

	2021	2022	2023	Razem:
Liczba powołanych Grup Diagnostyczno-Pomocowych	161	195	201	557
Liczba posiedzeń Grup Diagnostyczno-Pomocowych	456	574	549	1579
Liczba spraw skierowanych na wnioski Grup Diagnostyczno-Pomocowych do:				
Prokuratury Rejonowej	25	20	13	58
Sądu Rejonowego o wgląd w sytuację rodziny	19	16	28	63
Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	16	24	20	60

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Analizując powyższe dane nie można zapominać, że Grupy Diagnostyczno-Pomocowe podejmując swoje działania starają się zawsze wzmocnić osoby doznające przemocy na tyle, aby podejmowały one świadome działania, nie wycofując się z nich np. w trakcie „miodowych miesięcy”. Dzięki temu, osoby doznające przemocy bardzo często samodzielnie zgłaszają sprawy do Prokuratury Rejonowej, czy też do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W przypadkach nie cierpiących zwłoki, gdzie występuje duże prawdopodobieństwo zagrożenia życia lub zdrowia członków rodziny, sprawę do odpowiednich organów kierują członkowie Grup Diagnostyczno-Pomocowych.

1.2. Rodziny uwikłane w przemoc domową

Biorąc pod uwagę dane ilościowe dotyczące prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” należy zaznaczyć, że pomoc i świadczone wsparcie kierowane jest do wszystkich członków danej rodziny.

Tabela 3. Rodziny i osoby objęte procedurą "Niebieskie Karty".

	2021	2022	2023	Razem:
Liczba rodzin	151	192	195	538
Liczba osób w rodzinach	587	779	727	2093

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Aby właściwie dobrać ofertę pomocową dla osób doznających przemocy domowej, niezbędne było określenie w niniejszej diagnozie płci osób, które najczęściej doświadczają przemocy. Po analizie danych stwierdzono, że przeważająca większość osób doznających przemocy stanowią kobiety, w dalszej kolejności dzieci, a na końcu mężczyźni, co odzwierciedla poniższa tabela.

Tabela 4. Osoby doznające przemocy domowej objęte procedurą "Niebieskie Karty".

Płeć osób doznających przemocy domowej	2021	2022	2023	Razem:	
				liczba	%
Kobieta	116	141	143	400	63,19
Mężczyzna	8	11	14	33	5,21
Dziecko	53	64	83	200	31,60

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Biorąc pod uwagę dane dotyczące wyłącznie osób dorosłych, które zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty”, w Gminie Miasto Koszalin w dalszym ciągu utrzymuje się bardzo wysoki udział kobiet doznających przemocy domowej – ponad 92%, a ponad połowa mężczyzn doznających przemocy, doznaje jej ze strony innego mężczyzny.

Tabela 5. Dorosłe osoby doznające przemocy domowej objęte procedurą "Niebieskie Karty".

Płeć osób doznających przemocy domowej	2021	2022	2023	Razem:	
				liczba	%
Kobieta	116	141	143	400	92,38
Mężczyzna	8	11	14	33	7,62

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Z powyższymi danymi wręcz kontrastują statystyki dotyczące płci osób stosujących przemoc na przestrzeni lat 2021-2023, zgodnie z którymi mężczyźni stanowią niemalże 82% osób, które zostały wskazane jako osoby stosujące przemoc. Większość z tych mężczyzn „odziedziczyła” niewłaściwe wzorce społeczno-kulturowe, będąc podatnymi na negatywne czynniki, związane z przypisaną im rolą w danej społeczności. Wskutek nieświadomego powielania wzorców i braku kompetencji społecznych oraz emocjonalnych w spotykających ich sytuacjach trudnych i stresowych, często kierowali oni się jedynym znanym sobie sposobem rozwiązywania problemów i zaczęli stosować przemoc, rekompensując nią brak poczucia własnej wartości. Mężczyźni stosujący przemoc, będący osobami autorytatywnymi i oczekującymi posłuszeństwa, potrafili traktować kobiety jako słabsze, gorsze, a czasem wyłącznie jako obiekty seksualne. Wyznaczali oni kobietom określone role, a gdy te odmawiały wypełniania niejako narzucanych im zadań, próbowali w akcie zagubienia i desperacji wprowadzać swój „porządek” za pomocą przemocy. Wobec przytoczonych statystyk, przemoc domową można traktować jako narzędzie utrzymywania męskiej dominacji w domowym ognisku, na co niestety wpływa także historyczna tolerancja dla zachowań

przemocowych wobec kobiet. W świetle poniższych danych można mówić o przemocy wobec kobiet ze względu na płeć.

Tabela 6. Osoby stosujące przemoc domową objęte procedurą "Niebieskie Karty".

Płeć osób stosujących przemoc domową	2021	2022	2023	Razem:	
				liczba	%
Kobieta	29	39	41	109	18,29
Mężczyzna	142	174	171	487	81,71

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Aby uzyskać lepszy i rozszerzony obraz zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Miasta Koszalin, przeanalizowano zebrane dane także pod kątem nadużywania alkoholu i substancji odurzających przez osoby stosujące przemoc domową. Podkreślenia wymaga fakt, że uzależnienia nie mają charakteru przyczynowo – skutkowego ze stosowaniem przemocy domowej, a są jedynie zjawiskami współlistniejącymi. W rodzinach uwikłanych w przemoc, uzależnienie od alkoholu lub substancji psychoaktywnych jest natomiast czynnikiem, który znacząco zwiększa prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy, szczególnie w formie aktów przemocy fizycznej – występują one dwukrotnie częściej w porównaniu do rodzin wolnych od problemu związanego z uzależnieniami. W rodzinach, w których występują uzależnienia, osobami doświadczającymi przemocy są najczęściej żony i partnerki osób stosujących przemoc, a w przypadku dzieci zdecydowanie częściej można mówić wówczas o zaniedbaniu, które niejednokrotnie może przybierać bardzo drastyczne formy.

Specjaliści zajmujący się przeciwdziałaniem przemocy domowej, często mówią o związku pomiędzy doświadczaniem przemocy w dzieciństwie lub byciu jej świadkiem pomiędzy członkami rodziny, a jej późniejszym stosowaniem w życiu dorosłym. Jest to skutkiem stosowania wyuczonego w dzieciństwie, właściwie jedyne znane sposoby rozwiązywania problemów i radzenia sobie z trudnymi i stresującymi sytuacjami w życiu dorosłym. U osób dorosłych, które w dzieciństwie doświadczały przemocy ze strony uzależnionego (najczęściej od alkoholu) rodzica, często tworzy się asocjacja, wskutek czego przemoc staje się dla nich równoznaczna z nadużywaniem alkoholu. Osoby takie w życiu dorosłym na partnera lub partnerkę najczęściej wybierają abstynenta, gdyż nie chcą ponownie doświadczać często traumatycznych przeżyć ze swojego dzieciństwa, jednakże wskutek tego często nie zauważają objawów przemocy ze strony trzeźwego partnera lub partnerki.

Na terenie Gminy Miasta Koszalin procentowy udział osób stosujących przemoc, które nadużywają alkoholu w latach 2021-2023 utrzymuje się w przedziale 51-53,5%. Poniższa tabela ukazuje jaki procent osób stosujących przemoc nadużywa alkoholu lub substancji odurzających.

Tabela 7. Nadużywanie alkoholu lub środków odurzających przez osoby stosujące przemoc domową objęte procedurą "Niebieskie Karty".

Alkohol i środki odurzające na podstawie prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” (dane w %):	2021	2022	2023
Alkohol	53,41	51,27	51,87
Substancje odurzające	4,35	7,03	7,58
Alkohol + Substancje odurzające	10,56	10,89	10,36
Nic nie nadużywa	31,68	30,81	30,19

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

Przemoc domowa największe piętno pozostawia na dzieciach – będąc osobami doznającymi przemocy lub jej świadkami, w ich psychice powstają mechanizmy obronne: zamrożenie uczuć, poczucie osamotnienia, lęk przed odrzuceniem, projekcje, poczucie krzywdy. Żyjąc w ciągłym niebezpieczeństwie lub silnie stresującej sytuacji związanej z przemocą, dzieci są podatne na destruktywny jej wpływ na ich rozwój emocjonalny, co powoduje zaburzenia psychologiczne, zdrowotne, jak i fizyczne upośledzenia zachowania.

U dzieci uwikłanych w przemoc pojawiają się zaburzenia emocjonalne, które charakteryzują się bardzo niską samooceną, pojawia się lęk, złość oraz objawy depresyjne. Zaburzenia te często potrafią przyjmować postać agresywnych zachowań wobec ludzi i zwierząt, a działaniom dziecka towarzyszą zachowania przestępcze, wagarowanie, itd. Małoletni świadkowie przemocy mogą wykazywać objawy nieprzystosowania społecznego, potrafią być niezdolni do empatii, mogą nie radzić sobie w szkole, cierpieć na bezsenność, zaburzenia łaknienia, a nawet moczenia nocne.

Dzieci będące świadkami przemocy pomiędzy rodzicami nie znają właściwej definicji miłości ani bliskości w związku, nie znają prawidłowych relacji jakie powinny panować w rodzinie, co w przyszłości rzutuje na ich całe późniejsze życie. Wpływ ten jest często niedoceniany przez samych rodziców, jak i przedstawicieli instytucji, gdyż ma bardzo duże znaczenie w powielaniu negatywnych wzorców rodzinnych w przyszłości. Patrząc na liczbę osób małoletnich, wchodzących w skład rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na przestrzeni ostatnich lat, problem jest bardzo poważny, a dla pełniejszego obrazu sytuacji dokonano analizy wieku osób małoletnich będących świadkami przemocy, którą zawiera poniższa tabela.

Tabela 8. Osoby małoletnie objęte procedurą "Niebieskie Karty".

Osoby małoletnie objęte procedurą „Niebieskie Karty”:		2021	2022	2023	Razem:
Wiek dzieci	0 – 6 lat	81	101	93	275
	7 – 13 lat	74	84	72	230
	14 – 18 lat	27	44	36	107
Razem:		182	229	201	612

Źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie

1.3. Działania instytucji i służb

Do prawidłowego działania systemu przeciwdziałania przemocy domowej niezbędne jest aby osoby doznające przemocy lub też jej świadkowie, uzyskiwały pełne informacje o ofercie placówek i instytucji pomocowych oraz możliwości jakie same mogą podjąć we własnym zakresie, w celu doprowadzenia do zatrzymania przemocy domowej. Z tego też względu w Zespole ds. Przeciwdziałania Przemocy i Poradnictwa Specjalistycznego w godzinach pracy Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, można zgłosić lub skonsultować niepokojącą sytuację.

Osobami zgłaszającymi się do Centrum Usług Społecznych w Koszalinie w sprawach związanych z przemocą domową są w zdecydowanej większości kobiety, które uzyskują pełne informacje na temat instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy i zakresie pomocy jaką świadczą. Od dnia 01 września 2023 roku do każdego zgłoszenia powoływana jest Grupa Diagnostyczno-Pomocowa, która może odstąpić od dalszych działań lub w przypadku, gdy zgłoszenie się potwierdzi, wszcząć procedurę „Niebieskie Karty”. Poniższa tabela przedstawia liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 9. Zgłoszenia dotyczące podejrzenia przemocy domowej w Centrum Usług Społecznych w Koszalinie.

	2021	2022	2023
Liczba zgłoszeń dotyczących przemocy domowej	53	96	85

Źródło: dane Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

W Centrum Usług Społecznych w Koszalinie rokrocznie realizowany jest Program Korekcyjno – Edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową, którego głównym celem jest powstrzymanie osób stosujących przemoc przed zachowaniem niepożądanym, a co za tym idzie, zaprzestanie stosowania przez nie przemocy. Program Korekcyjno – Edukacyjny polega na redukcji zachowań agresywnych u jego uczestników, a także kształtowaniu postawy partnerstwa i szacunku wobec innych osób oraz przyjęciu pełnej odpowiedzialności za popełnione czyny przemocowe.

Dużym utrudnieniem związanym z realizacją tego Programu jest niska liczba osób zainteresowanych udziałem w zajęciach. Wynika to wprost z bardzo małej liczby sądowych nakazów obowiązku odbycia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, nakładanych na osoby stosujące przemoc domową. Szansą w tym zakresie jest nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, która wprowadziła możliwość kierowania osób stosujących przemoc do Programów bezpośrednio przez Zespół Interdyscyplinary na wniosek Grup Diagnostyczno-Pomocowych. Liczba osób, które ukończyły w/w Program, ujęta została w kolejnej tabeli.

Tabela 10. Liczba osób, które ukończyły Program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową.

	2021	2022	2023
Liczba osób, które ukończyły Program Korekcyjno – Edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową, w tym:	3	3	3
Kobiety	2	1	0
Mężczyźni	1	2	3

Źródło: dane Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

Na terenie Gminy Miasta Koszalin dość często dochodzi do interwencji domowych, z których część dotyczy przemocy domowej. Zwraca również uwagę liczba zastosowanych środków zapobiegawczych wobec osób stosujących przemoc domową, w związku z wszczęciem postępowania z art. 207 kk, co świadczy o skuteczności działań. Dane Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Dane statystyczne dotyczące działań Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie.

	2021	2022	2023
Liczba interwencji domowych	1211	736	2036
Liczba zastosowanych środków zapobiegawczych - zakazu zbliżania się do osoby pokrzywdzonej oraz nakazu opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w związku z wszczęciem postępowania z art. 207 kk.	17	28	21

Źródło: dane Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie

Działania w zakresie osób podejrzanych w odniesieniu do czynu z art. 207 § 1 kk, stale podejmuje także Prokuratura Rejonowa w Koszalinie, co przedstawia kolejna tabela. Zaznaczenia wymaga fakt, że w liczbie skazanych z art. 207 § 1 kk brak jest możliwości potwierdzenia, że wszystkie dotyczą przemocy domowej i ilu z nich zamieszkuje w Koszalinie.

Tabela 12. Dane z Prokuratury Rejonowej w Koszalinie dotyczące art. 207 § 1 kk.

	2021	2022	2023
Liczba podejrzanych z art. 207 § 1 kk ze spraw zainicjowanych przed podmioty uprawnione do prowadzenia procedury „Niebieskie Karty”	33	30	37
Liczba wyroków skazujących z art. 207 § 1 kk	26	18	24

Źródło: dane Prokuratury Rejonowej w Koszalinie

Ważną kwestią jest zapewnienie kobietom (także z dziećmi), które doznają przemocy domowej, możliwości schronienia się w bezpiecznym miejscu, gdzie oprócz ochrony przed osobą stosującą przemoc, mogą uzyskać pomoc prawną, psychologiczną i wsparcie. Na terenie Miasta Koszalina taką pomoc zapewnia Centrum Kryzysowe dla Kobiet i Kobiet z Dziećmi „Nadzieja” oraz Dom Samotnej Matki „Dar Życia”.

Tabela 13. Liczba osób, które skorzystały z możliwości uzyskania bezpiecznego schronienia przed osobą stosującą przemoc.

	2021	2022	2023
Centrum Kryzysowe dla Kobiet i Kobiet z Dziećmi „Nadzieja”	69	50	55
w tym: kobiety / dzieci	29/40	27/23	24/31
Dom Samotnej Matki	47	61	63
w tym: kobiety / dzieci	24/23	29/32	30/33

Źródło: Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej w Koszalinie

2. Zasoby – gdzie można otrzymać pomoc na terenie Gminy Miasta Koszalin

Tabela 14. Zasoby - gdzie można otrzymać pomoc na terenie Gminy Miasta Koszalin.

Nazwa	Adres	Telefon
Centrum Usług Społecznych w Koszalinie Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy i Poradnictwa Specjalistycznego (konsultacje, zgłoszenia, porady psychologiczne, porady pedagogiczne, grupy wsparcia dla dzieci i młodzieży)	al. Monte Cassino 2 al. Monte Cassino 2, III p., pok. 303 - zgłoszenia pok. 302 – zgłoszenia pok. 331 - zgłoszenia pok. 326 - pedagog pok. 327 - psycholog pok. 328 - psycholog	94 316-03-00 94 316-03-01 94 316-03-02 94 316-03-57 94 316-03-14 94 316-03-27 94 316-03-19
Komisariat I Policji w Koszalinie Komisariat II Policji w Koszalinie Telefon ogólnopolski - Policja	ul. Słowackiego 11 ul. Krakusa i Wandy 11 Numer alarmowy	47 784-17-39 47 784-14-95 112 lub 997
Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień „ANON”	al. Monte Cassino 13	94 343-07-48 94 343-00-71
Centrum Kryzysowe dla Kobiet i Kobiet z Dziećmi „Nadzieja”	ul. Harcerska 17	94 342-30-05 600 200 591
Dom Samotnej Matki „Dar życia”	ul. Wojska Polskiego 13	516 840 090
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Urząd Miejski w Koszalinie, ul. Rynek Staromiejski 6-7	94 348-87-30
Punkty Nieodpłatnej Pomocy Prawnej na terenie Koszalina (zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej)	Aktualne informacje znajdują się na BIP Urzędu Miejskiego w Koszalinie	Zapisy na stronie https://np.ms.gov.pl/zapisy
Prokuratura Rejonowa w Koszalinie	ul. Zwycięstwa 107	94 341-95-10
Sąd Rejonowy w Koszalinie I i III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych	ul. Gen. Wł. Andersa 34	94 317-02-21 94 342-82-20 94 342-83-50

Miejska Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Koszalinie	ul. Morska 43	94 343-01-99
Wszystkie placówki oświatowe: szkoły, przedszkola, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Koszalin		
Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży przy NZOZ „MONADA”	al. Monte Cassino 13, II p.	94 341-77-27
Środkowopomorskie Centrum Zdrowia Psychicznego „MEDISON”	ul. Sarzyńska 9	94 712-55-55
Koszalińskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Era Kobiet”	ul. Piłsudskiego 6/2 pomoc psychologiczna i prawna	506 062 288 erakobiet.koszalin@gmail.com
Wszystkie pozostałe placówki Ochrony Zdrowia (szpitale, przychodnie, gabinety lekarskie, ZOZ)		

3. Analiza SWOT

Aby uzyskać pełen obraz systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Miasta Koszalin, dokonano identyfikacji słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, jakie pojawiają się lub mogą pojawić się w trakcie realizacji zadań związanych z pomocą osobom uwikłanym w przemoc.

Na podstawie przeprowadzonej analizy i oceny danych statystycznych stwierdzono, że niezbędne jest maksymalne wykorzystanie mocnych stron, jakimi bez wątpienia są wyszkolona kadra osób wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Grup Diagnostyczno – Pomocowych, a także regularny udział w/w specjalistów jako prelegentów w konferencjach, prelekcjach i szkoleniach, skierowanych do przedstawicieli lokalnych instytucji, służb i organizacji pozarządowych zaangażowanych w system przeciwdziałania przemocy domowej.

Bardzo ważne będzie wykorzystanie szans, jakimi może być sprawne korzystanie z nowych przepisów umożliwiających natychmiastowe usunięcie osób stosujących przemoc z mieszkania przez funkcjonariuszy Policji i Żandarmerii Wojskowej. Nie bez znaczenia będzie także możliwość wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli Żandarmerii Wojskowej, jak i wskazane w ustawie osoby działające w organizacjach pozarządowych.

Do słabych stron z pewnością można zaliczyć znaczne zwiększenie obciążenia zadaniami z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej głównie pracowników pomocy społecznej i funkcjonariuszy Policji, a także niską liczbę sądowych nakazów odbycia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

Tabela 15. Analiza SWOT.

Mocne Strony	Słabe strony
• Wyspecjalizowana kadra Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy i Poradnictwa Specjalistycznego w Centrum Usług Społecznych w Koszalinie [5], • Właściwy przepływ informacji między podmiotami i służbami zaangażowanymi w system przeciwdziałania przemocy [3], • Regularne szkolenia dla osób wchodzących w skład Grup Diagnostyczno-Pomocowych w ramach procedury „Niebieskie Karty” [4], • Regularny udział specjalistów jako prelegentów w konferencjach, prelekcjach i szkoleniach skierowanych do przedstawicieli lokalnych instytucji, służb i organizacji pozarządowych [5], • Reagowanie na każde zgłoszenie dotyczące stosowania przemocy (także anonimowe) [4], • Szeroka oferta usług z zakresu wsparcia rodzin uwikłanych w przemoc [3], • Zainteresowanie lokalnych mediów tematyką przeciwdziałania przemocy domowej [4].	• Główny nacisk zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy spoczywa na pracownikach pomocy społecznej i funkcjonariuszach policji [5], • Niskie zaangażowanie w system przeciwdziałania przemocy ze strony Ochrony Zdrowia [4], • Niska liczba sądowych nakazów odbycia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc [4], • Duża rotacja kadr funkcjonariuszy Policji (dzielnicowych) [4], • Przedłużające się sprawy sądowe lub szybkie umarzenie spraw karnych [4], • Brak obowiązku stawiennictwa osób podejrzanych o stosowanie przemocy na Grupach Diagnostyczno - Pomocowych [4], • Brak skutecznych „sankcji” wobec osób skierowanych na leczenie odwykowe [3], • Brak dodatkowego wynagrodzenia za pracę w Zespole Interdyscyplinarnym oraz Grupach Diagnostyczno - Pomocowych [4].
Razem: 28 pkt	Razem: 32 pkt
Szanse	Zagrożenia
• Korzystanie z przepisów umożliwiających natychmiastowe usunięcie z mieszkania osób stosujących przemoc domową [5], • Dalsze szkolenia dla instytucji i służb z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej [5], • Edukacyjna rola mediów – ukazywanie pozytywnej pracy służb społecznych [5], • Możliwość pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych [4], • Zwracanie uwagi na kwestie dotyczące płci w działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej [4], • Zacieśnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi [4], • Możliwość skierowania osób stosujących przemoc do udziału w Programach Korekcyjno-Edukacyjnych lub Psychologiczno	• Negatywny obraz służb społecznych w mediach ogólnopolskich [5], • Wypalenie zawodowe osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej [4], • Wysoki czynnik stresogenny u osób pomagających osobom uwikłanym w przemoc [5], • Łatwy dostęp do używek [3], • Nasilenie negatywnych zjawisk społecznych na skutek życia w warunkach po pandemii [4], • Obowiązek bardzo szczegółowego dokumentowania działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” [4].

- Terapeutycznych przez Zespół Interdyscyplinarny [5], • Zauważalna aktywność społeczności lokalnej w kwestii reagowania na niepokojące sygnały [4].	
Razem: 36 pkt	Razem: 25 pkt

III. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Obszary, cele, działania, wskaźniki realizacji Programu

Obszar I - Profilaktyka i edukacja społeczna	
Cel szczegółowy nr 1 - Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy wśród mieszkańców Gminy Miasta Koszalin.	
Harmonogram realizacji działań: 2024 – 2030 (na bieżąco)	
Działania	Wskaźniki i realizatorzy
1. Informacja i edukacja na tematy związane z przemocą domową poprzez realizację kampanii informacyjnych	- liczba dystrybuowanych materiałów np. plakaty, ulotki, poradniki itd. /wszyscy realizatorzy
2. Działania edukacyjne mające na celu modelowanie prawidłowych funkcji rodziny i wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców (spotkania, prelekcje, szkoła dla rodziców itd.)	- liczba działań edukacyjnych skierowanych do rodziców /wszyscy realizatorzy - liczba osób, która wzięła udział w w/w działaniach edukacyjnych /wszyscy realizatorzy
3. Realizacja zajęć edukacyjnych oraz organizowanie i prowadzenie spotkań grup terapeutycznych i wsparcia dla dzieci i młodzieży	- liczba prowadzonych grup terapeutycznych i wsparcia dla dzieci /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe - liczba dzieci uczestniczących w w/w grupach terapeutycznych i wsparcia /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
4. Realizacja programów i zajęć profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży z zakresu uwrażliwienia na problem przemocy, radzenia sobie ze złością, rozwiązywania konfliktów itd.	- liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych /placówki oświatowe, organizacje pozarządowe - liczba uczniów uczestniczących w programach /placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
5. Organizacja otwartych	- liczba zorganizowanych otwartych wydarzeń z zakresu

wydarzeń poruszających temat przeciwdziałania przemocy domowej (konferencja, debata, prelekcja, etc.)	przeciwdziałania przemocy domowej /wszyscy realizatorzy - liczba osób, które wzięły udział w otwartych wydarzeniach z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej /wszyscy realizatorzy
6. Współpraca instytucji i służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej z organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w działaniach skierowanych do kobiet i równościowych	- liczba wspólnych inicjatyw skierowanych do kobiet, jako osób najczęściej doświadczających przemocy domowej /wszyscy realizatorzy

Obszar II - Ochrona i pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej	
Cel szczegółowy nr 2 - Zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy oraz wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej, w szczególności dla kobiet – jako najczęściej doświadczających przemocy.	
Harmonogram realizacji działań: 2024 – 2030 (na bieżąco)	
Działania	Wskaźniki i realizatorzy
1. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Koszalinie oraz Grup Diagnostyczno-Pomocowych powołanych do realizacji procedury „Niebieskie Karty”	- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie - liczba wszczętych procedur NK (z podziałem na uprawnione podmioty) /Zespół Interdyscyplinarny - liczba powołanych Grup Diagnostyczno-Pomocowych i liczba ich posiedzeń /Zespół Interdyscyplinarny - liczba rodzin i osób (z podziałem na kobiety, mężczyzn, dzieci) objętych pomocą Grup Diagnostyczno-Pomocowych /Zespół Interdyscyplinarny - liczba wniosków złożonych przez Grupy Diagnostyczno-Pomocowe np. do MKRPA, do Prokuratury Rejonowej, do Sądu Rejonowego /Zespół Interdyscyplinarny - liczba zakończonych procedur NK, w tym ze względu na ustanie przemocy oraz odstąpienie od dalszych działań z braku zasadności ich prowadzenia /Zespół Interdyscyplinarny - liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty” (osoby doświadczające i stosujące przemoc) /Zespół Interdyscyplinarny
2. Przyjmowanie zgłoszeń dotyczących podejrzenia stosowania przemocy domowej oraz udzielanie stosownych informacji osobom	- liczba zgłoszeń dotyczących podejrzenia stosowania przemocy domowej /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

zgłaszającym	
3. Realizowanie przez instytucje działające na rzecz pomocy osobom dotkniętym lub zagrożonym przemocą domową pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego i rodzinnego	- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego (z podziałem na kobiety i mężczyzn) / Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, MPPP, organizacje pozarządowe - liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego w związku z problemem przemocy domowej (z podziałem na kobiety i mężczyzn) / Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, MPPP, organizacje pozarządowe - liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa pedagogicznego (z podziałem na kobiety i mężczyzn) / Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, MPPP, organizacje pozarządowe - liczba osób objętych pomocą w formie nieodpłatnej pomocy prawnej / Urząd Miejski w Koszalinie - liczba osób objętych pomocą w formie nieodpłatnej pomocy prawnej w związku ze sprawami z zakresu prawa rodzinnego / Urząd Miejski w Koszalinie
4. Zapewnienie kobietom dotkniętym przemocą domową miejsc w całodobowych ośrodkach interwencji kryzysowej	- liczba kobiet i dzieci, które skorzystały z miejsc w Centrum Kryzysowym dla Kobiet i Kobiet z Dziećmi "Nadzieja" (z podziałem na kobiety i dzieci) / Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej - liczba kobiet i dzieci, które skorzystały z miejsc w Domu Samotnej Matki "Dar Życia" (z podziałem na kobiety i dzieci) / Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej
5. Prowadzenie grup terapeutycznych i wsparcia dla kobiet dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową	- liczba kobiet uczestniczących w grupie wsparcia dla osób doznających przemocy domowej / wszyscy realizatorzy
6. Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom	- liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej / Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

Obszar III - Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	
Cel szczegółowy nr 3 - Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową, w szczególności mężczyzn – jako osób najczęściej stosujących przemoc.	
Harmonogram realizacji działań: 2024 – 2030 (na bieżąco)	
Działania	Wskaźniki i realizatorzy
1. Informowanie osób stosujących przemoc o konsekwencjach jej stosowania oraz motywowanie ich do podjęcia działań zmierzających do zatrzymania przemocy	- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta D” / Zespół Interdyscyplinarny

2. Prowadzenie działań interwencyjnych w sytuacjach przemocy domowej	- liczba interwencji domowych /Komenda Miejska Policji w Koszalinie - liczba interwencji domowych dotyczących przemocy domowej /Komenda Miejska Policji w Koszalinie - liczba osób przewiezionych z interwencji dotyczącej przemocy domowej do OTiONN celem wytrzeźwienia (z podziałem na mężczyzn i kobiety) /Komenda Miejska Policji w Koszalinie - liczba osób przewiezionych z interwencji dotyczącej przemocy domowej do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych (z podziałem na mężczyzn i kobiety) /Komenda Miejska Policji w Koszalinie - liczba osób wobec których zastosowano nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i bezpośredniego jego otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (z podziałem na mężczyzn i kobiety) /Komenda Miejska Policji w Koszalinie, Żandarmeria Wojskowa
3. Prowadzenie dochodzeń przez Policję pod nadzorem Prokuratury	- liczba podejrzanych o czyn z art. 207 kk /Prokuratura Rejonowa w Koszalinie - liczba wyroków skazujących o czyn z art. 207 kk /Prokuratura Rejonowa w Koszalinie - liczba osób wobec których zastosowano nakaz opuszczenia lokalu /Prokuratura Rejonowa w Koszalinie - liczba osób wobec których zastosowano zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej / Prokuratura Rejonowa w Koszalinie
4. Prowadzenie programów korekcyjno – edukacyjnych i psychologiczno - terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	- liczba osób zobowiązanych przez Sąd do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych /Sąd Rejonowy w Koszalinie - liczba osób skierowanych przez Zespół Interdyscyplinarny do uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych /Zespół Interdyscyplinarny w Koszalinie - liczba osób, które wzięły udział w programie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych oraz liczba osób które ukończyły w/w Program (z podziałem na kobiety i mężczyzn) /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie
5. Prowadzenie działań wobec osób stosujących przemoc domową nadużywających alkoholu, motywowanie do ograniczania spożycia alkoholu lub do podjęcia leczenia odwykowego	- łączna liczba wniosków, które wpłynęły do MKRPA w celu objęcia osoby leczeniem odwykowym /MKRPA - liczba wniosków skierowanych z MKRPA do Sądu o objęcie osoby leczeniem odwykowym /MKRPA - liczba osób zobowiązanych przez Sąd do podjęcia leczenia odwykowego /Sąd Rejonowy w Koszalinie

Obszar IV - Podnoszenie kompetencji oraz umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Cel szczegółowy nr 4 - Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Harmonogram realizacji działań: 2024 – 2030 (na bieżąco)

Działania	Wskaźniki i realizatorzy
1. Organizowanie szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Diagnostyczno - Pomocowych	- liczba zorganizowanych szkoleń /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie - liczba osób uczestniczących w w/w szkoleniach /Centrum Usług Społecznych w Koszalinie
2. Organizacja szkoleń, prelekcji i warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy, skierowanych do przedstawicieli instytucji i służb	- liczba zorganizowanych szkoleń, prelekcji i warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy /wszyscy realizatorzy - liczba osób, które wzięły udział w w/w szkoleniach, prelekcjach i warsztatach /wszyscy realizatorzy
3. Organizacja konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej skierowanych do służb i instytucji	- liczba zorganizowanych konferencji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej skierowanych do przedstawicieli służb i instytucji /wszyscy realizatorzy - liczba osób uczestniczących w w/w konferencjach /wszyscy realizatorzy
4. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących w Grupach Diagnostyczno - Pomocowych, które mają częsty kontakt z osobami doznającymi i stosującymi przemoc (szkolenia z wypalenia zawodowego, superwizja, coaching, poradnictwo psychologiczne, itd.)	- liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach z zakresu wypalenia zawodowego /wszyscy realizatorzy - liczba osób zaangażowanych w pomoc osobom uwięzonym w przemoc, które wzięły udział w superwizji, coachingu, poradnictwie psychologicznym /wszyscy realizatorzy

2. Źródła finansowania

Podstawowe finansowanie „Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030” dokonywane będzie ze środków budżetu Gminy Miasta Koszalin przeznaczonych

na finansowanie w poszczególnych latach zadań Programu, również poprzez budżety jednostek organizacyjnych samorządu, jak i uzyskane dotacje. Część zadań będzie finansowana ze środków Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Ewentualne zewnętrzne środki finansowe, możliwe są do uzyskania w trybie konkursowym, jako dotacje na realizację programów osłonowych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Realizowane zadania mogą być też finansowane środkami własnymi konkretnych podmiotów i organizacji realizujących Program. Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej będą także finansowane z budżetu państwa w ramach finansowania zadań zleconych (np. realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych lub programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc).

IV. REALIZACJA PROGRAMU

1. Wdrażanie Programu

Proces wdrażania jest wieloaspektowym przedsięwzięciem, które wymaga przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Koordynatorem Programu będzie Centrum Usług Społecznych w Koszalinie. Do zadań Koordynatora należeć będzie:

- a) poinformowanie podmiotów o uchwalonym Programie i określonych celach przyjętych do realizacji,
- b) zebranie danych od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu,
- c) opracowanie informacji z realizacji Programu, która zostanie przedstawiona w Raporcie o stanie Miasta Koszalina za dany rok.

Wdrażanie Programu polegało będzie na realizacji sformułowanych w nim celów, działań i wskaźników. Program powinien charakteryzować się elastycznością na etapie jego wdrażania, a cele, działania i wskaźniki w nim zawarte powinny być stale monitorowane i weryfikowane, z uwzględnieniem szybko zmieniającego się otoczenia zewnętrznego oraz zasobów gminy i potrzeb jej mieszkańców.

2. Monitoring i sprawozdawczość Programu

Celem monitoringu realizacji Programu jest zapewnienie zgodności z założonymi wcześniej celami, co pozwoli na skuteczne wdrażanie zaplanowanych działań. Uzupełnienie treści Programu o nowe kierunki działań pozwoli dostosować go do zmian zachodzących w otoczeniu, a także lepiej dopasować do konkretnych odbiorców.

Monitoring będzie prowadzony w oparciu o dane od podmiotów zaangażowanych w jego realizację, które do dnia 31 stycznia każdego roku będą składać odpowiednie

informacje, zarówno w wersji papierowej jak i elektronicznej do Centrum Usług Społecznych w Koszalinie. Karty monitoringu zostaną przygotowane przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego.

Zebrane dane statystyczne i opisowe będą rokrocznie analizowane - będzie z nich tworzona informacja z realizacji Programu za dany rok, zawierająca podsumowanie i wnioski płynące z realizacji działań w danym roku sprawozdawczym, z uwzględnieniem priorytetów i potrzeb w zakresie przyszłych zadań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Opracowana informacja z realizacji Programu zostanie przedstawiona w Raporcie o stanie Miasta Koszalina za dany rok.

V. SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty".	16
Tabela 2. Grupy Diagnostyczno-Pomocowe w ramach procedury "Niebieskie Karty".	17
Tabela 3. Rodziny i osoby objęte procedurą "Niebieskie Karty".	17
Tabela 4. Osoby doznające przemocy domowej objęte procedurą "Niebieskie Karty".	18
Tabela 5. Dorosłe osoby doznające przemocy domowej objęte procedurą "Niebieskie Karty".	18
Tabela 6. Osoby stosujące przemoc domową objęte procedurą "Niebieskie Karty".	19
Tabela 7. Nadużywanie alkoholu lub środków odurzających przez osoby stosujące przemoc domową objęte procedurą "Niebieskie Karty".	20
Tabela 8. Osoby małoletnie objęte procedurą "Niebieskie Karty".	20
Tabela 9. Zgłoszenia dotyczące podejrzenia przemocy domowej w Centrum Usług Społecznych w Koszalinie.	21
Tabela 10. Liczba osób, które ukończyły Program korekcyjno - edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową.	22
Tabela 11. Dane statystyczne dotyczące działań Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie.	22
Tabela 12. Dane z Prokuratury Rejonowej w Koszalinie dotyczące art. 207 § 1 kk.	22
Tabela 13. Liczba osób, które skorzystały z możliwości uzyskania bezpiecznego schronienia przed osobą stosującą przemoc.	23
Tabela 14. Zasoby - gdzie można otrzymać pomoc na terenie Gminy Miasta Koszalin.	23
Tabela 15. Analiza SWOT.	25